

HISTORIA SAMBO Z PLEMENIA GALLA, CZYLI O GODNOŚCI I RÓWNOŚCI LUDZI NA ŚWIECIE

Scenariusz porusza tematykę godności i równości ludzi na świecie w kontekście lektury „Tomek na czarnym łądzie” Alfreda Szklarskiego. Odnosi się również do języka dyskryminującego ludzi ze względu na kolor skóry oraz pochodzenie. Tematycznie związany z 16. Celem Zrównoważonego Rozwoju, który poświęcony jest promowaniu i egzekwowaniu prawa niedyskryminującego nikogo oraz polityki na rzecz zrównoważonego rozwoju.

Czas trwania lekcji: 45 min

Poziom edukacyjny: szkoła podstawowa, klasy IV-VI

Cele lekcji:

a) dla nauczycielki i nauczyciela

W czasie lekcji uczeń/uczennica:

- przemyśli, co oznacza równość wszystkich ludzi
- pozna wyrażenia i zwroty związane ze słowem „człowiek” oraz „Murzyn” i przeanalizuje ich znaczenie

b) Dla ucznia i uczennicy

Na dzisiejszych zajęciach:

- zastanowicie się, czy wszyscy ludzie są równi
- przyjrzyjcie się, w jaki sposób różne sformułowania mogą wpływać na postrzeganie ludzi

Pytanie kluczowe: Czy wszyscy ludzie na świecie są równi?

Związek z podstawą programową:

JĘZYK POLSKI

klasy IV-VI

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

7) opowiada o wydarzeniach fabuły oraz ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność;

16) określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi; 17) przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia;

18) wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze;

19) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach;

20) wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera.

Lektury uzupełniające (obowiązkowo dwie w każdym roku szkolnym), na przykład: 20) Alfred Szklarski, wybrana powieść.

Metody i formy pracy: mapa myśli/skojarzeń, głosowanie nogami, dyskusja w grupach

Materiały dydaktyczne:

- egzemplarz książki „Tomek na czarnym łądzie”,
 - 2 duże kartki, markery,
 - karty z załącznika
-

Przebieg lekcji:

- 1.** Poproś grupę, żeby przypomniła historię Sambo z plemienia Galla z rozdziału VII i VIII powieści przygodowej „Tomek na czarnym łądzie”. Poproś uczennice i uczniów, aby powiedzieli, jakie uczucia towarzyszyły im, gdy czytali tę historię. Jeśli grupa nie będzie jej pamiętać, poproś kogoś, by w skrócie ją opowiedział. Podkreśl, że akcja książki dzieje się ponad 100 lat temu. Zapisz nazwy uczuć, które towarzyszyły uczennicom i uczniom podczas czytania tego fragmentu. Jeśli fragmentowi towarzyszyły silne emocje, poświęć czas, aby o nich porozmawiać. **(10 min)**
- 2.** Na dużej kartce zapisz słowo CZŁOWIEK, a następnie zaproś uczennice i uczniów do burzy mózgów. Zapiszcie jak najwięcej powiedzeń, sformułowań, skojarzeń związanych ze słowem “człowiek”, np. wielki człowiek, znany człowiek, „Człowiekiem jestem i nic co ludzkie nie jest mi obce”, człowiek człowiekowi wilkiem, człowiek starej daty, szary człowiek, człowiek czynu, nie szata zdobi człowieka itd.
- 3.** Na drugiej kartce zapisz słowo MURZYN i poproś uczennice i uczniów o podobną burzę mózgów, np. ciasto murzynek, sto lat za Murzynami, biały Murzyn. Nie cenzuruj tych wypowiedzi, nawet jeśli wydadzą Ci się niewłaściwe do wypowiedzania na lekcji (np. ciemno jak u Murzyna w d...). Jeśli klasa jest przyzwyczajona do pracy w grupach, możesz podzielić ją na dwie grupy, a później wymienić flipcharty między grupami. Każda grupa powinna dopisać skojarzenia do obydwu słów. **(10 min)**
- 4.** Porównajcie obydwie kartki ze skojarzeniami. Zastanówcie się, na której jest więcej pozytywnych, a na której negatywnych skojarzeń i z czego to wynika. Zastanówcie się wspólnie, jak czują się osoby określane słowem „Murzyn”, skoro tyle negatywnych skojarzeń przychodzi nam do głowy. Zastanówcie się, czy trzeba używać innych słów, skoro w słowie „człowiek” mieszczą się osoby każdego koloru skóry. Na koniec możesz przywołać wyniki badania opinii publicznej Fundacji Afryka Inaczej dotyczące postrzegania przez Polki i Polaków Afryki oraz jej mieszkańców i mieszkanki (link do raportu w materiałach pomocniczych). **(10 min)**
- 5.** Zastanówcie się, czy ludzie na całym świecie są równi czy nie i dlaczego? Rozłóż na podłodze 4 plansze z różnymi stwierdzeniami dotyczącymi równości. Poproś uczennice i uczniów, aby zagłosowali nogami i stanęli przy tym stwierdzeniu, które wyraża ich zdanie.

Zdania na planszach są następujące:

1. Wszyscy jesteśmy równi, ponieważ jesteśmy ludźmi z tymi samymi potrzebami i pragnieniami.
 2. Wszyscy jesteśmy równi, ponieważ wszyscy mamy prawa zagwarantowane nam przez nasze kraje.
 3. Nie jesteśmy równi. Każdy z nas jest inny i różni się od siebie.
 4. Nie jesteśmy równi, ponieważ nie każdy ma takie same możliwości i zasoby, by realizować swoje marzenia.
- 6.** Poproś uczennice i uczniów, by przedyskutowali te stwierdzenia w grupach, a następnie podzielili się swoimi opiniami z całą klasą. Zastanówcie się wspólnie, co oznacza bycie równym sobie, jakie warunki powinny być spełnione, co w poszczególnych sformułowaniach zwróciło uwagę uczennic i uczniów. Próbujcie doprecyzować poszczególne sformułowania, np. zastanówcie się, jakie prawa może gwarantować państwo i czy każdy kraj gwarantuje takie same prawa. Czy to, że mamy inne możliwości i zasoby, pozbawia ludzi godności? Czy różnica w przekonaniach (np. wyznawanej religii) i poglądach sprawia, że ludzie przestają być sobie równi? **(12 min)**
- 7.** Na koniec wróćcie do historii Tomka i Sambo, która miała miejsce ponad 100 lat temu. Zastanówcie się, czy i jak zmieniła się sytuacja ludzi na świecie od tego czasu. Refleksje mogą posłużyć Wam do przygotowania zadania domowego lub kolejnej lekcji na ten temat. **(3 min)**

Komentarz metodyczny:

Przypomnienie historii Sambo może wywołać wiele emocji. Warto zaplanować czas na zajęcie się nimi. Uczennice i uczniowie mogą potrzebować, aby skomentować w jednoznaczny sposób przemoc wobec bohatera, a także określić właściwe/etyczne zachowanie, jakie zaprezentował główny bohater powieści – Tomek Wilmowski.

Analizując mapy myśli dotyczące słów „człowiek” i „Murzyn”, należy w sposób jednoznaczny podkreślić, że obrażanie osób ze względu na kolor ich skóry jest zachowaniem nieakceptowanym i niewłaściwym.

Jednocześnie, nie opowiadając się za jedną z odpowiedzi na planszach dotyczących równości, wysłuchaj uczennice i uczniów oraz ich opinii. Nie wskazuj, która z odpowiedzi jest właściwa, a raczej zastanówcie się, w jakich przypadkach jest ona prawdziwa, a w jakich to stwierdzenie budzi wątpliwości. Zadawaj pytania pomocnicze grupie, tak aby zmotywować uczennice i uczniów do refleksji nad wartością, jaką jest równość. Możecie wyjść od próby zdefiniowania, czym jest równość. Zachęć uczennice i uczniów do korzystania z własnych doświadczeń przy formułowaniu tej definicji i odwoływania się do przykładów.

Materiały pomocnicze:

1. Raport Fundacji Afryka Inaczej: <http://afryka.org/afryka/jak-polacy-postrzegaja-afryke-i-jej-mieszkancow--,news/>
 2. Zapowiedź filmu „Człowiek” pokazujący różnorodność ludzi, a także ich wspólne cechy: <https://www.youtube.com/watch?v=FBC6v5toeac>
-

ANEKS

Plansze z hasłami:

8. Wszyscy jesteśmy równi, ponieważ jesteśmy ludźmi z tymi samymi potrzebami i pragnieniami.
 9. Wszyscy jesteśmy równi, ponieważ wszyscy mamy prawa zagwarantowane nam przez nasze kraje.
 10. Nie jesteśmy równi. Każdy z nas jest inny i różni się od siebie.
 11. Nie jesteśmy równi, ponieważ nie każdy ma takie same możliwości i zasoby, by realizować swoje marzenia.
-

polska pomoc

Scenariusz powstał w ramach projektu „Edukacja globalna po reformie, czyli jak włączyć edukację globalną do nowej podstawy programowej dla szkół podstawowych”. Projekt jest współfinansowany w ramach programu polskiej współpracy rozwojowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP.” Scenariusz wyraża wyłącznie poglądy auterek i nie może być utożsamiany z oficjalnym stanowiskiem Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP.

Scenariusz jest dostępny na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 3.0 Polska (CC BY 3.0). Pewne prawa zastrzeżone na rzecz Instytutu Globalnej Odpowiedzialności. Utwór powstał w ramach programu polskiej współpracy rozwojowej realizowanej za pośrednictwem MSZ RP w roku 2017. Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji, o posiadaczach praw oraz o programie polskiej współpracy rozwojowej. Treść licencji jest dostępna na stronie <http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/pl>.